VELKÁ DOBRODRUŽSTVÍ

Za příběhem růží a starých hradišť do Všerub

GPS souřadnice: 49.8419925, 13.2293561

Praktické informace

Délka trasy: 5 km

Obtížnost: Středně těžká trasa pro děti od 5 let. Výlet je delší a je na něm jeden kopeček, do kterého budete šlapat polní cestou. Po dešti to tedy může klouzat... Kola i kočárky tentokrát nechte doma. Pejskům se výlet líbit bude.

Vzdálenost od Prahy a jak se tam dostat: Nejrychleji se do Všerub z Prahy dostane tak, že se vydáte po D5 směrem na Plzeň a pak na Karlovy Vary. Tabule vám poté ukáže sjezd na Všeruby. Přibližně 120 km ujedete za hodinu a půl.

Parkování: Zaparkujte zdarma na náměstí poblíž městského úřadu.

Možnost občerstvení: Možnost občerstvení: Hostinec U Nimrodů (PO - PÁ 11 - 14 h); COOP - JEDNOTA, Večerka

Nejbližší další výlet agentury Velká dobrodružství: Plasy, Úterý, Manětín, Rabštejn nad Střelou, Plasy, Kralovice, Kožlany, Krakovec, Zbiroh, Kladruby atd.

Trasu pro vás prošla Lucie Nachtigallová.

Trasu testovaly kamarádky Lenka a Aneta z Plzně s maminkami.

Postřehy dětí

Lenka (8 let): „Mně se líbilo, jak jsme hledali obrázky a písmenka – neviděla jsem ani hady a ani bizony.“

Anetka (9 let): „Výlet byl moc hezký, chtěla bych vidět, jak to tady vypadalo, když všude kvetly růže.“

Popis výletu - Legenda pro rodiče

Milí cestovatelé,

necelých 20 km severozápadně od Plzně se nacházejí Všeruby. Možná jste o nich neslyšeli, ale ubezpečujeme vás, že je to nečekaně zajímavé městečko. Pokud s námi vyrazíte na výlet, můžete se těšit na krásný kostel, začarovanou studánku, bizony, krásnou přírodu a také příběh o růžích.

Budeme hledat písmenka na tabulích, lámat si hlavičku nad indiánskými otázkami a také si samozřejmě zazpíváme.

Výlet s tajenkou vznikl s podporou a pomocí Destinační společnosti Postřelí, a je tudíž pro všechny ZDARMA. :)

Dopis dětem

Ahoj, holky a kluci, chodíte rádi na výlety do míst, kterými se ve středověku proháněli rytíři? Pokud ano, dnešní výlet vás nadchne. Zapátráme po zbytcích hradišť a hradů a také se prodereme pěšinkami, kterými moc turistů nechodí. Tak jako k našim ostatním výletům jste i k tomuto dostali originální mapu s vyznačenou trasou. Když půjdete správnou cestou, budete se pozorně rozhlížet, číst texty a poslouchat, co říkají rodiče, jistě splníte všechny úkoly. Umíte-li už psát, doplňte podle uhodnutých slov tajenku a pečlivě ji uschovejte.

Mapa výletu

Doplňovačka

Představte si, že se vydáváte na cestu strojem času. Kam máte naštelovanou navigaci? Do doby před osmi sty lety. Všeruby u Plzně tehdy nebyly jen obyčejnou vesnicí, ale jedním z důležitých míst západních Čech. Byly dokonce mnohem významnější než Plzeň, která tehdy ještě ani neexistovala. Pojďme se podívat, co všechno tady teď můžete objevit a co se ve zdejších končinách dělo v minulosti.

Zaparkujte na náměstí v centru obce u městského úřadu. Vidíte někde městský znak? Zkuste ho najít.

Na červeném podkladu na něm leží stříbrné břevno. Sice vypadá jako bílé, ale to je většinou kvůli horší dostupnosti stříbrné barvy. A co to je břevno? Břevno je v podstatě silný trám nebo kláda.

Nad štítem jsou jelení parohy. Asi osmeráka. Předpokládáme, protože se v paroháčích nevyznáme. Kdo spočítá, kolik výrůstků má na každém parohu, když má na obou stejně?

První písmenko do tajenky nám ovšem nepřinese tento znak, ale znak jiný – oficiální český na dveřích úřadu.

Kolik dravců na něm napočítáte?

1. **Kolik drápů na jedné tlapě má lev?**

A co říkáte barvičce drápků? Hezká, že?

Dokázali byste spočítat všechny drápy ve znaku? A jaký je počet pařátů?

Konec počtů! Rozhlédněte se po náměstí. Všeruby dnes leží mimo hlavní karlovarskou silnici ve stínu krajského města. V minulosti ale procházela obchodní trasa přímo skrz ně. Proto zde bylo už ve 14. století postaveno rozlehlé obdélníkové náměstí, kde se pořádaly velké trhy. Dodnes je většina zdejších domů spořádaně seřazena kolem něj.

Postavte se čelem k budově úřadu a ukažte rukama, kde jsou sever, jih, východ a západ.

Kdybyste se vydali několik desítek metrů jihozápadním směrem, narazili byste na zvláštní domky, které byly součástí zdejšího židovského městečka. Poté, co byli Židé v 16. století pod směšnou záminkou vyhnáni z Plzně, usídlili se v řadě obcí a měst v okolí. Proč byli z Plzně vyhnáni? Byli úspěšní obchodníci. A úspěch se v Čechách většinou neodpouští. Všeruby je však přijaly…

I proto zde dlouho bývala synagoga. Jenže se o ni po válce, ve které většina všerubských židovských obyvatel zemřela v koncentračních táborech, neměl kdo starat, neměl do ní kdo chodit. Tak šla k zemi.

Směrem na Kunějovice leží kousek za městem židovský hřbitov. Pokud vám po výletě zbydou síly, určitě se na něj zajděte nebo zajeďte podívat. Je to působivé místo.

Ale obraťme pozornost k jiné víře… Podívejme se na nezvyklý **kostel svatého Ducha**.

Pokud vás zaujala písmenka před ním, tak se u nich vyfoťte. Vyberte si to, kterým začíná vaše jméno nebo příjmení.

Tušíme, že Y bude prázdné… I když pár křestních jmen by se našlo, hlavně ženských. Znáte nějaké ženské jméno začínající na Y?

Až se dofotíte, zaměřte se přímo na svatostánek. Na první pohled působí poněkud neharmonicky. Můžou za to mnohé přestavby a přístavby. Asi jich bylo přespříliš.

I tak ale chrám vypadá jako starý silný rytíř, který se usadil uprostřed náměstí. Je to jeden z nejstarších obyvatel města, protože jeho základy pamatují dobu před více než sedmi sty lety. Kdyby tyhle zdi uměly mluvit, vyprávěly by o středověkých recích, velkých požárech i o dobách, kdy se městem místo aut prohánějí koňské povozy.

Když se na kostel podíváte zvenku, všimnete si takových velkých kamenných „nohou“, které se opírají o stěny. To jsou opěrné pilíře a nejsou tam pro parádu. Před stovkami let totiž stavitelé udělali novou těžkou střechu, která začala stěny kostela bortit a tlačit do stran. Což nám říká, že nemusíme mít mindráky, protože i tenkrát existovali popletové, kteří si

neuměli spočítat, kolik je jedna a jedna. Naštěstí tyhle kamenné podpěry kostel zachránily, aby se nerozsypal jako domeček z karet, na který hodíte meloun.

Kostel obcházíme tak, abychom ho měli po levé ruce. Hledáme úzké bílé okno. Napravo od něj je do omítky vtlačen štítek s nápisem.

2. **Opište poslední slovo textu.**

Další kostelní zajímavostí je věž. Vypadá trochu „useknutě“, že? Je to proto, že lidem v minulosti došly peníze. Chtěli postavit obrovskou špičatou věž, ale nakonec na ni nezbylo, a tak jí dali jen tuhle nízkou čepici, která jí zůstala dodnes. Jak vidno, lidstvo je stále stejně nerozumné, neprozíravé a neschopné dělat rozpočty.

Uvnitř svatostánku se schovává malé tajemství. V místnosti, které se říká sakristie, jsou na stropě vytesané kamenné masky, které vypadají jako lidské obličeje. Nikdo přesně neví, koho mají představovat, ale dodávají místu trochu tajemnou atmosféru.

A pak jsou tu také varhany přestěhované v roce 2011 z kostela v Adlersbergu nedaleko Regensburgu neboli Řezna. Což je město v Německu. Tam si v roce 2002 nechali vyrobit nové a staré věnovali sem. Hezký dáreček, že? Nebo že by přímo charita? Cirkulární ekonomika? Jestlipak vaši dospěláci vědí, co tahle slova znamenají? Vyzkoušejte si je a nechte si tahle módní zaklínadla vysvětlit.

Chtěli byste od Ježíška dostat pod stromeček pravé kostelní varhany? Kam byste je dali? :)

Od kostela vykročte směrem k silnici a najděte sochu svatého muže. Výletníci, co s námi chodí na výlety s tajenkou, už vědí, o jakého světce se jedná. Vyprávíme o něm snad na každém našem výletě. Tak schválně…

Svatý Jan Nepomucký byl ve své době velmi vzdělaný kněz, který žil za vlády krále Václava IV. Podle nejznámější legendy to byl člověk, který uměl udržet tajemství. Prý totiž nechtěl králi prozradit, co mu u zpovědi svěřila samotná královna. Vydržel, i když na něj král hodně tlačil a zlobil se. Jan se zachoval jako věrný kamarád a tajemství si nechal pro sebe. Což ho nakonec stálo život. Král ho nechal v roce 1393 svrhnout z Karlova mostu v Praze do řeky Vltavy. Legenda vypráví, že ve chvíli, kdy se nad jeho tělem zavřela voda, objevilo se na hladině pět zářících hvězd. Právě proto ho na sochách a obrazech každý snadno pozná, skoro vždycky má kolem hlavy svatozář s pěti hvězdami.

Dnes je Jan Nepomucký považován za ochránce mostů, lodníků a všech lidí, kteří se pohybují kolem vody. Jeho sochu najdeš skoro v každé české vísce, o městech nemluvě. Většinou postává právě u vod nebo na mostě. Je to takový symbol věrnosti a toho, že se sliby mají plnit a tajemství zachovávat. Kdo ví, kdy o někom řekneme, že „tam stojí jak svatý na mostě“?

Kostel je za námi. Amen. Vyrážíme po asfaltce a cyklostezce z obce.

Napravo najděte u domu čp. 105 vrata s obrázkem pejska. Před čím vás varuje. Jaká rasa štěká za plotem?

Vidíte na druhé straně silnice zelenou věžičku? Myslíte, že v ní někdo bydlí? Nebo snad slouží k něčemu jinému? Co vás napadá?

Podívejte se na cyklistické žluté ukazatele cest.

Jak se jmenuje místo, kam byste dojeli, pokud byste se vydali 6 km směrem doleva?

3. **Napište název místa.**

Ne, není to ta vodní nádrž! :)

Svištíme skoro jako na kole rovně za nosem po cyklostezce 2293. Zpozorníme u dopravní značky, která nám zakazuje jít rychleji než 20 km za hodinu. Dejte si na to dobrý pozor, abyste nedostali pokutu!

Hledáme obrázek dalšího pejska na dveřích. Copak nám doporučuje jezevčík?

Za plotem se o kousek dále skrývá nápis *Krakonošovo*. Je to zvláštní, protože naše nejvyšší hory jsou odsud… No, jak daleko? Odhadne to někdo? Zkuste dát každý nějaký tip. Kdo bude nejblíž, nemusí dělat tři dřepy.

Tři… Dva… Jedna… Teď! Jak daleko je odsud Sněžka?

Sněžka je od Všerub vzdálena téměř 300 km! Kdo byl nejblíž a nemusí dřepovat? :)

Věděli jste, že ve Všerubech stával hrad? Dnes z něj již mnoho nezbylo. To, co zůstalo a je nejvíce vidět, je ovšem to nejcennější.

Copak že to je? Ano, zase kostel. Budeme ho obdivovat na konci výletu, ale když se podíváte doprava do stráně, můžete si představit, kde na vysokém pahorku stával hrad založený Hroznatovci.

Tento slavný český rod s trojicí černého jeleního paroží ve zlatém štítě v erbu totiž ovládal sever a severozápad Plzeňska. Čas zrození zdejšího hradu sahá hluboko do středověku. Původně zde stával dřevěný dvorec opevněný palisádou. Později ho nahradil kamenný hrad s románským kostelem v předhradí. I když hrad zanikl již v 16. století, kostel svatého Martina se zachoval dodnes. Možná ho tenkrát čekal stejný osud jako samotný hrad... Jenže přišly reformy císaře Josefa II. Nařídil zrušit veškeré hřbitovy uvnitř měst. Co teď? Všerubští tehdy městský hřbitov přenesli právě na kopec ke kostelu svatého Martina. Svatostánek však vypadá jinak než v dávných dobách, přestavby mu daly gotickou podobu. Ale přežil je! Pyšně se tyčí nad obcí a jeho bílých zdí si již zdálky všimne každý, kdo tudy projíždí. Ale i ti, kdo jen Všeruby míjejí cestou z Plzně do Karlových Varů. Určitě jste si chrámku všimli i vy, když jste přijížděli.

Ťapkáme kolem dlouhého světlého domu s dřevěným zábradlím. Je to bývalý mlýn.

V rohu jeho zadní části je velký kámen. Víte, proč tady je? Je možné, že už roh domu chrání stovky let. Kdysi před koly kočárů, dnes před auty. Takovým kamenům se v minulosti říkalo nárožní patníky. Dnes je milují zejména pejsci.

Najděte na tomto domě dvířka s kamenným portálem. Je v něm vytesaný letopočet. Je trošku zvláštní, protože se nám zdá, že má o číslici více. Tak se raději soustředíme pouze na písmeno A a dvě číslice za ním. Sečtěte je.

4. ***Napište výslednou číslici.***

Vesele suneme nožky před nožky dále. Domečky jsou tu krásné a zahrádky kolem nich také. Mineme urostlý strom. Poznáte, o jaký druh se jedná? V okamžiku, kdy asfaltová cesta začne stoupat doprava k jednomu z domů, držíme se té druhé, co doprovází potok. Přivede nás na tajuplné místo.

Asi půl kilometru západním směrem se totiž u příjemné a stromy kryté cesty nachází studánka zvaná Hadí.

Vyvěrá na úpatí kopce, kterému se říká Bukový vrch. Je to klidné místo pod baldachýnem zeleně. Dříve pramen sloužil jako důležitý zdroj vody pocestným i místním. I když dnes občas kvůli suchu vysychá, stále to k němu výletníky táhne. Váže se totiž k němu pěkná pověst.

V dobách, kdy se křesťanství v Čechách teprve pomalu začalo zabydlovat, krajem procházel druhý pražský biskup sv. Vojtěch. Stejně jako jinde i ve Všerubech šířil novou víru a i všerubští se po jeho kázání a přesvědčování odklonili od pohanských bohů a přijali křesťanství. Ale, když Vojtěch Všeruby opustil, hned se vrátili zpět k pohanské víře svých otců. To sv. Vojtěcha velmi rozhněvalo a seslal na Všeruby pohromu. Město zaplavilo ohromné množství žab, kobylek a ještěrek, které jednak zničili úrodu a pak vlezli do lidských příbytků, a i do jídla se pletli. Všeruští se je marně snažili vyhubit, nic nepomáhalo. Poslali tedy posly ke sv. Vojtěchu a ti jej prosili o odpuštění. Teprve, když slíbili, že se napraví, sv. Vojtěch klatbu ze Všerub sňal. Ze studánky západně od města vylezlo množství hadů, které žáby a ostatní havěť vyhubilo. Od té doby se studánce říká Hadí nebo Hadovka.

Prohlédněte si naučnou tabuli s povídáním o studánce. Nejděte na zeleném podkladu bílý obdélníček s nápisem *Svazek obcí.*

5. Doplňte nápis: SVAZEK OBCÍ …..

Po levici už nám nějakou chvíli šplouchá tok Třemošné. Je významným levostranným přítokem Berounky, který protéká severní částí Plzeňska. Cesta Třemošné začíná v nadmořské výšce kolem 523 metrů v lesích nedaleko obce Nečtiny, konkrétně na úpatí kopce Doubravice. (I tudy mimochodem vede jeden z našich výlezů s tajenkou.) Celková délka toku je přibližně 42 kilometrů. Horní tok má spíše charakter potoka s menším průtokem, který se postupně zařezává do krajiny. Právě v oblasti pod Všeruby vytváří řeka malebné údolí. A u Radimovic její proud a okolní mokřady tvoří cenné přírodní lokality. Jdeme je najít.

Malá vsuvka pro ty, co drží v ruce mobil.

Přesně v těchto místech – v pomyslném trojúhelníku mezi studánkou, potokem a mokřady – při přípravě výletu ztratila v rákosí autorka tohoto textu mobil. A to v okamžiku, kdy tahala z potoka psa, který se propadl do ledu a nedokázal vylézt. Trvalo 40 minut, než ho našla. Ne psa! Mobil! A byly to nervy! Tak si dejte pozor na ty svoje! :)

Přírodní památka **Tůně u Radimovic** je krásná a také pro okolí důležitá. Je to v podstatě největší porodnice obojživelníků v širokém okolí. Díky tomu, že je tu klid a voda líně postává, se tady skvěle daří čolkům a žábám. Když tohle obojživelné rejdiště navštívíte na jaře, uslyšíte hlasitý koncert skokanů. Při troše štěstí zahlédnete i čolka horského, který vypadá jako malý drak s jasně oranžovým bříškem.

Tahle oázka vlhkosti funguje jako přirozená houba. V krajině, kde je hodně polí, tůně zadržují vlhkost a ochlazují okolí, což je ve vedrech nesmírně cenné. Roste zde také krásný kosatec žlutý, který v létě tůně rozzáří svými květy.

Najděte naučnou ceduli a zjistěte z textu pod fotografií, jak se řekne latinsky užovka.

6. **Uveďte latinsky druhové jméno užovky.**

O užovce jsme si vyprávěli na výletě s tajenkou v Kožlanech. Dnes si pro změnu řekneme pár slov o čolkovi. Ale nezastavujeme u toho! Pochodujme po asfaltce až ke křížkům.

Čolek horský dorůstá délky až 15 centimetrů. Jujky, to je potvůrka! Patří mezi naše největší obojživelníky. Jednou z největších zajímavostí je jeho drakovitý vzhled během jara. Samci si v tomto období vytvářejí vysoký a hluboce zoubkovaný hřbetní hřeben, který je nad kořenem ocasu přerušený. Jejich břicho má zářivě oranžovou nebo žlutou barvu s černými skvrnami. A co bříško – to originální dekor, jiné pojetí puntíků. Jsou to velmi citliví živočichové, kteří potřebují vodu bez dravých ryb. Jinak jejich larvy skončí v tlamách agresivních nenasytů.

Přicházíme ke třem křížkům. Bohužel se nám k nim nepodařilo vypátrat žádné vyprávění ani důvod jejich vzniku. Třeba vás něco napadne… Že by tady nějaké tři bratry pozřeli draci při pokusu o záchranu čolčí princezny? Nebo bylo někomu teskno, že už má na krku tři křížky? (Kdo by snad nevěděl, tak to znamená, že už je mu třicet let.) Možná. Určitě zde ale byly křížky vztyčeny kvůli nějaké smutné události.

Ujdeme ještě pár metrů, a jakmile se napravo objeví pastviny a před vámi vodárna, odbočte prudce doprava do lesa. Čeká vás jediný kopeček dnešního výletu.

Než začnete stoupat, věnujte ještě jeden pátravý pohled pastvinám. Nevidíte na nich nějaké neobvyklé zvíře? Nepřipadáte si nyní jako mezi severoamerickými indiány? :)

Chov bizonů amerických má v České republice již několikaletou tradici. Těší se rostoucí popularitě, a to nejen kvůli masíčku, ale také jako turistické lákadlo. První zvířata k nám byla dovezena v devadesátých letech 20. století. Od té doby se počet farem i chovaných užitečných „mazlíků“ postupně zvyšuje.

Z pohledu chovatele je bizon nenáročný. Je velmi odolný vůči rozmarům počasí. V létě i v zimě. Bizoni tráví celý rok venku, a to i v mrazech, které díky své husté srsti snášejí mnohem lépe než běžný skot. (Rozhodně lépe než nějaké obyčejné krávy.) Při jejich chovu jsou však nezbytné velmi pevné a vysoké ohrady, protože dospělý býk dokáže vyvinout obrovskou sílu. Když se například ulekne nebo naštve, není mu žádný plot dost pevný. Prorazí ho silou funícího tanku. I tak se ale bizon za chaloupkou vyplatí, jeho maso je považováno za delikatesu. Je velmi libové, obsahuje minimum cholesterolu – a naopak vysoký podíl bílkovin a železa. Chutná lépe než hovězí a má lehký nádech divočiny.

Bizoni jsou nerozlučně spjati s osudy amerických indiánů. O nich napsal mnoho knížek spisovatel Karel May, který sice v Americe nikdy nebyl, ale měl tak bohatou fantazii, že svými romány pobláznil celý svět.

I nás! Četli jsme všechny jeho knížky a sledovali slavné filmové indiánské trháky. Nejvíc ty německé, co byly natáčené v tehdejší Jugoslávii. Jsou sice starší, ale pořád mají své kouzlo. Zkuste si pustit třeba *Poklad na Stříbrném jezeře*, a až bude ze zlatého kalu v jeskyni trčet ruka se zlatým pohárem, vzpomeňte si na nás. :)

Milé děti, ví vůbec některé z vás, kde kdysi byla země zvaná Jugoslávie? Asi ne. Prarodiče na ni ale jistě rádi vzpomínají. Tak se jich zeptejte. Nejdříve si však nějak zjistěte:

7. Jak se jmenuje legendární apačský náčelník?

Drápeme se do kopce. Držíme se plotu, který zde postavili právě kvůli bizonům. Doufejme, že tím přerostlé přežvýkavce nenaštveme. Dojdeme tak téměř až na vrchol kopce.

Okolí Všerub je propletené cestičkami, co vedou lesy a poli nad potokem Třemošná. Můžete zde narazit na srnky, volavky a v létě na spoustu borůvek. Celá tato oblast je vlastně taková velká učebnice historie pod širým nebem. Když tudy budete procházet, zkuste si představit, jak po stejných cestách kdysi jezdili rytíři v brnění na koních. Kam? Přece na hrad na kopci.

Kočičí vrch, který je před vámi, si můžete představit jako někdejší pravěkou pevnost. Zhruba před třemi tisíci lety dominovala kraji, kam oko dohlédlo. V pozdní době bronzové si lidé toto místo nevybrali náhodou: Z vrcholu měli skvělý přehled, co se děje v údolí u potoka, a strmé svahy jim poskytovaly přirozenou ochranu před nepřáteli.

Dnes už po hradbách a věžích nepátrejte, sežral je zub času. Když ale víte, kam a na co se máte dívat, historie na vás dýchne i tak. Pokud by vás plot pustil, zjistili byste, že bylo hradiště obehnáno hliněným valem a hlubokým příkopem. Nejzřetelnější stopy po tomto opevnění byste našli na severní a východní straně, kde kopec nebyl tak prudký, takže musela být ochranná opatření důkladnější. I po tisících let je v terénu jasně patrná vlna, která kdysi bývala mohutnou hradbou.

Při archeologických průzkumech se v zemi našly kousky rozbitých hliněných nádob, které nám prozradily, že zdejší obyvatelé patřili k takzvané **milavečské kultuře**. Byli zruční, uměli skvěle pracovat s bronzem a zemědělstvím si zajišťovali slušnou obživu.

Znáte nějaké knížky nebo filmy o pravěku?

Kromě knihy *Lovci mamutů* si vybavujeme třeba film *Cesta do pravěku* režiséra Karla Zemana. Je to úchvatná klasika. Bomba! O to víc, že vznikala v době bez počítačů. Všechny Jurské parky se vedle ní mohou jít vycpat.

Vypráví o čtyřech klucích, kteří se na loďce vydají proti proudu času. Postupně proplouvají dobou ledovou, třetihorami až do druhohor mezi dinosaury. I když je film starší, jeho triky mají dodnes úžasné kouzlo a děti z něj naberou spoustu poznatků o vývoji Země.

Ale pryč z rodné hroudy: *Croodsovi* je moderní a velmi vtipná animovaná komedie o jedné jeskynní rodince. Otec Grug se bojí všeho nového, ovšem zbytek rodiny chce objevovat svět, který se začíná měnit. Je to spíše o humoru a fantazii než o skutečné historii, ale skvěle to ukazuje téma přežití a odvahy.

A *Dobu ledovu* zná snad každé dítě. Hlavními hrdiny jsou mamut Manny, lenochod Sid a šavlozubý tygr Diego. Příběh začíná tím, že se tito tři snaží vrátit lidské mládě jeho kmeni během stěhování národů v době ledové. V hlavních rolích: přátelství a humor. Třeba v podobě smolařské veverky.

Do pravěku se také v jednom díle známého televizního Večerníčku vydali Šebestová s Machem. Přivezli si odtud neandertálce, který pak pracoval jak školník a měl pořád rýmu. Vzpomínáte, co říkal?

Ano: *„Doba ledová je doba ledová.“*

8. Jak se jmenoval pravěký muž?

Kopírujeme kraj lesa a v okamžiku, kdy uvidíme dráty vysokého napětí a pěšinu pod nimi, vydáme se po ní přes louku… A přejdeme do někdejšího třešňového sadu. K tomu si můžeme zazpívat. *My jsme žáci třetí bé,*

bereme však na sebe

podobu zajíce, žirafy či krabice.

To je pěkná směsice.

Můžem bejt i rohože,

a to všechno protože,

…….. nakrátko utržené sluchátko.

Taky jedno zvířátko.

9. **Doplňte do písničky chybějící slovo.**

Na mapě v mobilu nyní žádné pěšiny neuvidíte. Jdeme po stezkách, které kartografové (mapaři) nezaznamenali. (Lenošníci leniví!) Za posedem odbočíme doprava. To, že jdete správně, poznáte podle toho, že uvidíte svah, který srovnávaly velkými lžícemi bagry.

Instinkt, orientační smysl a puzení nás vedou zpátky do Všerub. Lehce doleva a později lehce z kopce. Pěšina se vine již zmiňovaným třešňovým sadem.

Obavy z bloudění a uvíznutí pod kořeny zaženeme duševní aktivitou. My vás zaplavíme otázkami, vy se vynasnažíte odpovídat. K tomu si trochu povyprávíme.

Všeruby… Jak vám to zní? Co se vám vybaví, když to slovo zašeptáte?

Název města je pravděpodobně odvozen od slovesa rubat ve významu ves všerubů, to jest lidí, kteří vše rubali. Vzhledem k nejstarším písemným dokladům, v nichž se objevuje tvar Všeroby, je však také možné, že bylo jméno města odvozeno ze slova roba (služebnice, nevěstka). Tomuto rozboru se však z výchovných důvodů věnovat nebudeme. :)

Procházíme starou třešňovou alejí a pomalu se blížíme k silnici. Vidíme stopy po zajících, srnkách a možná i jelenech.

Znáte nějakou pohádku, ve které se vyskytuje jelen? Znáte TV Večerníček *O Hajném Robátkovi*? Jak se jmenoval jelen?

A co pohádka o Pacholíčkovi? Jak volal na svého parohatého kamaráda?

10. **Jak se jmenoval chlapec, kterého unesly jeskyňky?**

Kromě třešní se ve Všerubech červenalo i něco jiného: růže. Věděli jste to?

Pěstování růží tu má kořeny v historii, která sahá až do 20. století. Hlavní zásluhu na světovém pěstitelském věhlasu obce měl místní zahradník, jehož specializovaný zahradnický závod dosahoval na tehdejší dobu mimořádné produkce.
V některých letech dokázal poslat milovníkům trnité krásy přibližně 400 000 kusů růží ročně. Všeruby to proměnilo v jedno z nejvýznamnějších růžařských center.

Zdejší květy byly natolik kvalitní, že se ve velkém vyvážely i do zahraničí. Zahradnictví fungovalo jako moderní velkopodnik, který udával trendy a přispíval k rozvoji profesionálního zahradnictví.

V současné době na tuto tradici navazuje zahradnictví ARBO, které sídlí přímo ve Všerubech v čp. 15. Tento podnik je známý především jako výhradní dovozce anglických růží od světoznámého šlechtitele Davida Austina. Tyto růže jsou ceněny pro svůj vzhled připomínající historické odrůdy (bohaté barevné květy) v kombinaci s odolností a opakovaným kvetením moderních růží.

Znáte pohádku, ve které hrají důležitou roli právě růže? Jak se jmenovala princezna, která se píchla o trn?

Jak se říká ženám, které jí nad kolébkou věštily osud?

11. **Jak se nazývají ženy, které v pohádkách předpovídají budoucnost?**

Jsme na silnici. Opatrně po ní dojdeme až ke křížku v zatáčce. Vítejte zpátky ve Všerubech!

Sesypeme se z kopce a první asfaltovou cestou a kaštanovou alejí se za 10 minut dostaneme k poslednímu dnešnímu zastavení. Kdo je rád? Koho už bolí nožky? Kdo by si chtěl zavolat jelena, aby ho poponesl?

Je to možná k nevíře, ale ve 12. a na začátku 13. století byla panství v západních Čechách rozdělena úplně jinak než dnes. Abychom to pochopili, musíme si uvědomit, že dnešní Plzeň, jak ji známe, tehdy vůbec neexistovala. Pouze Stará Plzeň (dnešní Starý Plzenec), což bylo sice důležité hradiště, ale Všeruby mu v té době zdatně konkurovaly.

Hlavním důvodem tehdejšího významu Všerub byla jejich poloha a lidé, kteří tady žili. Všeruby totiž stály na velmi důležité obchodní cestě, která vedla z Prahy směrem na Stříbro a dále do Bavorska. V té době nebyly silnice jako dnes, cestovalo se po takzvaných stezkách. A kdo ovládal takovou stezku, byl bohatý a mocný. Rod pánů ze Všerub patřil k nejbližším

spolupracovníkům českých králů. Byli to takzvaní „velmoži“, kteří pomáhali králi spravovat zemi. Zatímco v místech dnešní Plzně byly pravděpodobně jen louky a bažiny, u soutoku řek ve Všerubech už stály mohutný kamenný kostel a hrad. Což v té době skutečně nebyla běžná věc.

Stavba takového kostela z tesaných kvádrů vyžadovala ve středověku obrovské množství peněz a špičkové řemeslníky. Do budování se tedy mohli pustit jen ti, kdo měli v království skutečně velké slovo a ideálně také plné měšce. Všeruby byly v té době takzvaným centrem „újezdu“, což si můžete představit jako hlavní město okresu. Správce újezdu zde vybíral daně, soudil lidi a dbal o bezpečnost.

Situace se začala měnit až kolem roku 1295, kdy král Václav II. založil Plzeň. Tam, kde ji najdeme i dnes. Potřeboval velké a moderní město na křižovatce více obchodních cest, a proto budoucí metropoli zahrnul obrovskými výhodami. Takové protekci Všeruby nemohly konkurovat. Zatímco Plzeň díky královské podpoře raketově rostla, Všeruby zůstaly významným, ale už jen pouhým městečkem. Dá se tedy říct, že nejdříve měly před Plzní velký náskok, ale nakonec je díky královskému rozhodnutí „předběhla“ o několik koňských délek.

Abyste se dostali ke kostelu svatého Martina, musíte jít přes hřbitov. Před vstupem si všimněte kamene, ze kterého teče voda. Zázrak, že?

Na hřbitovních vratech je znak, který už dobře znáte a poznáváte.

12. **Jaká barva převládá v základním znaku?**

Potichoučku vstoupíme na místo posledních spočinutí a míříme k bílé stavbě.

Kostel svatého Martina stojí na kopci nad městem. (Jak jsme již několikrát říkali.) Když k němu přijdete, vydechněte: Díváte se na jednu z nejstarších staveb v kraji. Je postaven z velkých kamenných kvádrů a je mu skoro 850 let. Proč je tak zvláštní? Uvnitř má totiž patro, kterému se říká tribuna. Nemohl na ně usednout každý smrtelník – jen vyvolení. Tedy panovníci nebo bohatí šlechtici s rodinami. Měli to jako takový soukromý balkon v kině, odkud sledovali bohoslužbu. Tento kostel byl s vedlejším hradem pravděpodobně spojen dřevěným mostem, takže panstvo mohlo jít do svatostánku suchou nohou přímo ze svého obývacího pokoje. Nebo v pyžámku z postele.

Až si kostel prohlédnete, vyjděte ze hřbitova a několik desítek metrů kráčejte podél hřbitovní zdi. Dostanete se na hradiště, o kterém jsme dnes již mluvili. Najdete základy staveb a příkopy? Není to těžké, zkuste to!

Z hradiště se poté dá sejít pěšinkou mezi ploty do uličky, která vás „vyplivne“ u kostela svatého Ducha. (Méně dobrodružné povahy se mohou vrátit na silnici a dojít ke kostelu po ní.)

„U Ducha“ čeká poslední písmenko do tajenky.

Vypátrejte dřevěnou ceduli, která vypráví o Všerubech. Na mapce jsou označena jednotlivá historická místa. Najděte, co se skrývá pod číslem 1.

13. Doplňte: …….. hradu.

Tajenka je vyluštěna! Vykukuje na vás z ní zvláštní jméno. Nebojte, máte ho správně a my vám ho vysvětlíme.

S pěstováním růží začala rodina Nuhlíčkova, která přišla do Všerub v roce 1902. V roce 1905 zakoupila „hlava rodu“ dům čp. 63, a v té době také založil zahradnictví. Jeho stejnojmenný syn (nar. 1895) odešel v roce 1913 do Německa naučit se očkovat růže. Po návratu pracoval s otcem v zahradnictví jako jediný z 9 dětí a pomalu začínal s pěstováním růží. V letech 1923 – 1929 žil v Klatovech a až po smrti svého otce se vrátil do Všerub, kde převzal zahradnictví. V té době již naplno pěstuje růže, ročně až 250 000 ks růží. Mimo sortimentu růží, jichž bylo až 230 odrůd, pěstoval zeleninu, rybízy, angrešty, jiřiny, pivoňky, karafiáty, šeříky, jahody, ostružiny, maliny, ovocné stromy, ořechy vlašské a lískové, vinnou révu, ale i stromy alejové a okrasné. Pro svůj sortiment vydával v každém roce katalog a ceník, na jehož titulní straně pózovala malá holčička držící třešněmi obalené větve. Tou malou holčičkou byla jeho dcera Lidmila.

Máme hotovo. Procházka i osvěta jsou u konce. Doufáme, že se vám dnešní výlet s tajenkou líbil. Děkujeme, že jste si s námi zahráli. Také děkujeme Destinační společnosti Postřelí, že nám výlet pomohla vymyslet a nabídla ho všem výletníkům ke stažení zdarma. Obzvláště hodně děkujeme úžasné knihovnici Viole Peškové, která nám byla při tvorbě výletu nesmírně nápomocná.

Přejeme šťastnou cestu domů a těšíme se zase někdy na našich tajenkových trasách na viděnou! ☺

V textu byly použity mj. texty z webů www.kudyznudy.cz, www.pohadkozem.cz, https://plzensky.denik.cz/, https://www.vseruby-mesto.cz.

Otázky k tajence

1. **Kolik drápů na jedné tlapě má lev?**
2. **Opište poslední slovo textu.**
3. **Napište název lokace.**
4. ***Napište výslednou číslici.***
5. **5. Doplňte nápis: SVAZEK OBCÍ …..**
6. **Uveďte latinsky druhové jméno užovky?**
7. **Jak se jmenuje legendární apačský náčelník?**
8. **Jak se jmenoval pravěký muž?**
9. **Doplňte chybějící slovo do písničky.**
10. **Jak se jmenoval chlapec, kterého unesly jeskyňky?**
11. **Jak se nazývají ženy, které v pohádkách předpovídají budoucnost?**
12. **Jaká barva převládá v základním znaku?**
13. **Doplňte: …….. hradu.**

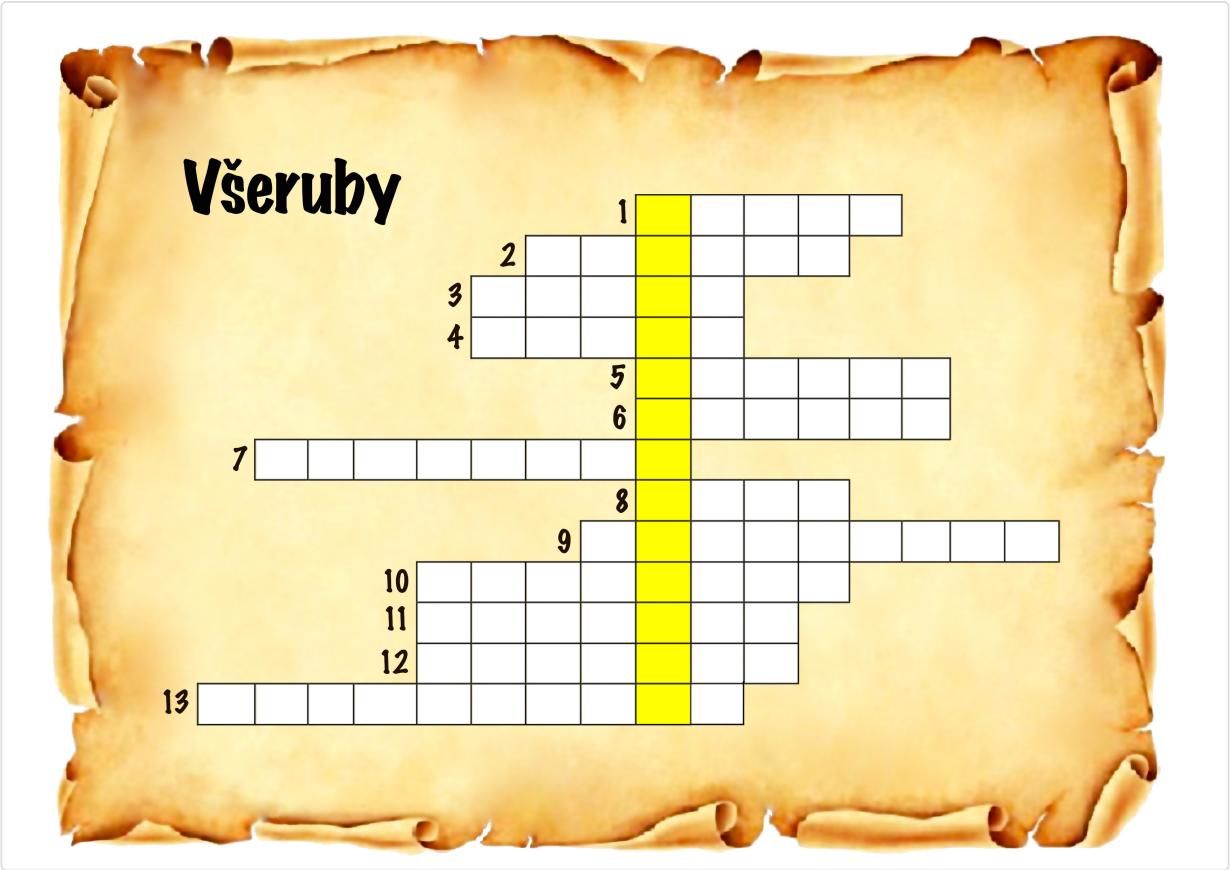

A co můžete vyhrát?

Tajenku posílejte na e-mail **veldo@veldo.cz**. Můžete ji také poslat ve zprávě na náš Facebook "Velká dobrodružství". Každý měsíc vylosujeme jednoho z výletníků, kterému pošleme našeho **Lumpardíka z podhradí**. Vždy připojte celé jméno, adresu a také kód výletu.

Výlet stažen z www.veldo.cz | © Velká dobrodružství

Vytvořeno: 23.11.2026 12:58